Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto asiantuntijapyyntöön HE 2/2024 vp

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi koskien esitystä, jolla hyvinvointialueiden ja valtion välisiä neuvottelukuntia ja neuvotteluita sekä valtioneuvoston asettamia valtakunnallisia strategisia tavoitteita koskevat säännökset yhtenäistettäisiin ja niitä koskeva sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetusta laista ja pelastustoimen järjestämisestä annetusta laista hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättäisiin täsmennetyt säännökset valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa.

Pohjanmaan hyvinvointialue nostaa esille seuraavaa:

Annetun ohjauksen tulee olla jatkossa sellaista, että se tosiasiassa mahdollistaa hyvinvointialueille sekä taloudellisten että toiminnallisten vaatimusten samanaikaisen täyttämisen.

Pohjanmaan hyvinvointialue pitää yleisellä tasolla tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeva ohjaus perustuu tutkittuun tietoon ja ohjaustoimien huolellisiin vaikutusarvioihin, ja että päätöksenteossa huomioidaan toimenpiteiden yhteiskunnalliset vaikutukset kulloistakin hallituskautta pidemmällä aikajänteellä. Päätöksentekoon voi kohdistua talouskeskeisestä ohjauksesta ja hyvinvointialueiden rahoituksen niukkuudesta johtuvaa painetta, joka saattaa johtaa tahattomiin negatiivisiin seurausvaikutuksiin etenkin hauraille ja haavoittuville asukkaille. Taustalla voi olla asukkaiden välttämättömien hoidon ja palveluiden tarpeiden tunnistamatta jääminen tai se, ettei toiminnallisten ja rakenteellisten muutosten laajakantoisia seurausvaikutuksia oteta riittävällä tavalla huomioon.

Pohjanmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että asiakas- ja potilasturvallisuuden tilannekuvaa tarkastellaan ja arvioidaan hyvinvointialueiden ohjausneuvotteluissa osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumista. Edellytykset hyvinvointialueiden järjestämisvastuun toteutumisen ja kustannusten hallinnan kannalta välttämättömien toimien arviointiin vaativat nykyistä parempaa tietopohjaa ja jo olemassa olevien tietovarantojen parempaa hyödyntämistä. Tosiasialliseen tilannekuvaan perustuvan tiedon pohjalta voidaan valita vaikuttavimmat kehittämistavoitteet ja kohdistaa voimavarat kriittisiin tarpeisiin.

Tavoiteasetannan ja neuvottelutoiminnan yhtenäistäminen sekä ohjauksen kehittäminen

Ehdotuksessa kootaan yhteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet yhdeksi kokonaisuudeksi. Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ole tähän huomauttamista, mutta tulisi kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteiden toteutuminen on riippuvainen resurssien riittävyydestä suhteessa annettuihin tehtäviin.

Ehdotuksessa kootaan yhteen nykyisen hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan (HYTHANEK), sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan ja pelastustoimen neuvottelukunnan tehtävät. Ehdotus on kannatettava ja selkeyttää tilannetta.

Ehdotetussa 13 a §:ssä yhtenäistetään ja kootaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin sekä pelastustoimen järjestämislakiin sisältyvät neuvotteluja koskevat säännökset yhteen. Myös tämä muutos on kannatettava. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että ohjaus tapahtuu perustuslakivaliokunnan linjausten mukaisesti kuitenkin sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseksi.

Nyt neuvottelujen tarkoitukseksi ehdotettu muotoilu ”hyvinvointialueen toiminnan vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden tukeminen sekä hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus erityisesti 12 a §:ssä tarkoitetut valtakunnalliset tavoitteet huomioiden” ei riittävästi kiinnitä huomiota koko ohjauksen valtiosääntöoikeudelliseen perusteeseen eli sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseen.

Hyvinvointialueiden ohjauksessa tulee hyödyntää kaikkea valtioneuvoston osaamista, joten sosiaali- ja terveysministeriöllä tulee olla myös jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksessa keskeinen rooli.

Vaasassa 11.3.2024

Marina Kinnunen
hyvinvointialuejohtaja